

HETILAP.

Gazdászati, műipari és kereskedelmi folyóirat.

Előfizetési ár:
Évnegyedre vidéken 2 ft. 20 kr. helyt 2 ft.
Félévre vidéken 4 ft. 40 kr. helyt 4 ft.

A Hetilap megjelenik Kolozsvárt hetenként egyszer másfél iven.
A hirdetések ára soronként 3 pkr.

TARTALOM:

Munkára!
Útink érdekében.
Dunamelléki közlemények.
A fekete ribizli.
Pályadij.
Levelezések. (Sz. György. — Dunamellék.)
Kolozsvári napló.
Hirfűzér.
Elegytár: (Hirlapforgalom 1851-ben. — Az austriai állam-táviradék. — Ausralia arany-gazdagsága. — Ritka hal. — Havanna-szivarok. — Finom lopás. Hitelintézetek Hannoverában. — Len- és kender-termesztés.)
Piaczi árak.

Munkára!

Oly országban, mint Erdély, hol egy pár év háborgó hullámai a magánosok vagyonában a közvagyon igen-igen nagy részét elnyelte, hol a korábban is sokaktól ismert szegénység csaknem az egész ország földét meghódította, a hol az élet oly erősen megszorodott igényei hasztalan várakoznak kellő kielégítésre, ily országban a nemzetgazdaszat minden lehető forrásait meg kellene nyitani, folyamba indítani, hogy a korábbi országos jólét derültebb homlokkal, szélesebben kiterjedő szárnyakkal térjen vissza ez árva honba.

Mint a föld vízforrásai a jótékony eső meggyült nedvéből fakadnak fel, úgy a nemzetgazdaszati források eredeti öskútfeje gyanánt kétségen kívül a hazafiak közszellemét, lelki rugékonyságát, országos tevékenységét kell tekintenünk.

Az országok igazi jóléte, boldogsága a föld termékei mellett népeik munkásságában, tevékenységében rejlik. Oly országokban, hol a hazafiak esze, szive és keze a tétlenség bölcsőjében reng, habár a mezők arany kalászokat termenek,

vagy a virágok harmatcseppjei gyémántokat hullatnak is, a valódi jólétet hasztalan keresnek.

És minthogy ezen nemzetgazdaszati elv igazsága sokkal inkább meg van állapítva, hogysem iránta kételkedhetnénk; leverőleg hat hazafi keblünkre, ha ez elvet hazánkra próbáljuk alkalmazni; mert bár mily erélylyel igyekszik is az országos hatalom, kedvezőbb vámok, szélesebb terjedelmű javított közlekedési eszközök, jól tervezett iskolák, költséges közbátorsági, reformált birtoklasi stb. intézkedések által hazánkban a közmunkásság s ipar szellemét ébreszteni: nem lehet észre nem vennünk mégis, hogy hazánkfiaink legnagyobb része bádgyatt tétlenségben úszik, s alig fejt ki nagyobb munkásságot, mint a mekkorára az élet első szükségéi, meg az álladalom által igénybe vett adózási teher kényszerítik. A közszellem, a köztevékenység, mely oly szép jövő reményletére jogosita egykor, mintha sirba szállt volna.

Elismerjük, hogy ezen leverő apathiának oka méltó lehet, s hiszszük, hogy az erőre kapott anyagi elszegényedés mellett a lélek hangulatából s a szív érzelmeiből származik. Ámde azt sem kell felednünk, hogy a jelen szülőanyja a jövőnek; a mint vet a jelen, úgy fog aratni a jövő. Az apák munkái jótékonyosságát vagy kártékonyosságát a gyermekek sőt unokák fogják legjobban érezni.

A ki a percz bajai előtt szemet huny, s a reája nézve nem kedves jelent át akarja alunni, míg a szebb jövő megjelenik, azt magyarul gyávának szoktuk nevezni, az nem méltó a jobb létre.

A ki szereti az övét, szereti nemzetét és hazáját, annak nem lehet, nem szabad fátyolképek után szaladva, erejét, tehetségeit hasztalan eltespedni engedni a tétlenség békóiban.

Azon tér, melyet a jelen körülményei a

hazafias tevékenység elől elzártak, s melyre egy ideig oly örömet, anynyi előszeretettel tódult hazai ész- és erőtehetségünk nagy tömege, a keserű tapasztalás igazolása szerint nem tudott hazánknak valódi, a körülményektől nem függő jólétet termeni. Munkásságunkat, drága erőinket, tehetségeinket feláldoztuk azon eszmékért, melyeket a jólét feltételeinek hittünk és vallottunk; és — a sok erő és munkásság füstbe ment, — a jólét hazánk földétől távol maradt.

S ha már látjuk, hogy nemzeti jólétünknek eddigi irányban használt munkásságunk nem volt képes sem elég szilárd, sem elég széles alapot építeni, nemde a józan okosság, az ösztönszerű önfentartás parancsolják, hogy ezutánra magas célunk elérésére más eszközöket is megpróbáljunk, munkásságunkat más teren is használni törekedjünk.

A multnak hazánkban tagadhatatlanul voltak erényei, de kétségen kívül voltak vétkei is. Hogy hazánk üdvét, jólétét csaknem kirekesztőleg a jogok mezején hittük felviritani, s ezért minden erőnköt ennek mivelésére fordítottuk, ez oly eljárás volt, melynek vétkét korábban is átláthattuk volna, de most már megtestesülve áll előttünk.

A gondviselés, vagy ha jobban tetszik, a sors, az események fejlődése által a jelenben egészen más irányt szab hazánkfiainak köztevékenységének. Egy magas polczra emelkedett ember, ki ugyszólva Europa sorsát tartja kezében, azt mondá: a szónoklatok ideje lejárt, már a tettek következnek; ez mireánk nézve anynyit tehet, térjünk házi isteneinkhez, fogjuk meg az eke szarvát vagy eszközeink nyelét, öleljük fel, fejtjük, rendezzük anyagi érdekeinket, fektessük családunk, hazánk jólétét az anyagi fejlődés erős basisára.

Északamerika példája minta gyanánt szolgálhat nekünk, a mely oly rövid idő alatt főképen azért emelkedett a jólét oly bámulatos magas fokára, mert az anyagi érdekek fejlesztésére támaszkodva a szellemieket sem hanyagolta el.

Csak az oly nemzetek jóléte biztos és maradandó, melyek anyagi érdekeik fejlesztését épen oly erélylyel eszközlik, mint a szellemiekét.

Mig az ember nyakát az anyagiak szükség csipi, addig felsőbb érdekekről bajosan gondoskodhatik. Egyes ember története kicsinyben nemzetekét tükrözi vissza.

Nem akarunk e tárgy felett hosszszason okoskodni, hisz jól tudjuk, mikép sem a honszerető szív, sem az értelem nem csak a mi sajátunk;

csak azon ohajtásunkat fejezzük ki, vajha hazánkban a közszellem, köztevékenység, az anyagi érdekek mezején is oly kedvezőleg mutatkoznék, mint korábbi nemzetéletünkben! vajha az új év szebb jövő kapuját nyitná meg hazánk jóléte előtt!

Utaink érdekében.

Az Erdélyen keresztül viendő vaspályáról több idő óta kevés számú újságlapjainkban több cikkelyeket olvashattunk; de nagyon sajnós, hogy ezen cikkek iróinak egy része elfelejtkezett a közérdekről, és csak magány-érdekeket tekintve akarnak vaspályát létesíteni. — Ideje volna már egyszer lemondanunk azon szerencsétlen elvről, mely igen igen is belénk gyökerezett, s ha nem igyekszünk azt kiirtani, úgy valóban végpusztulással fenyeget mindnyájunkat. Nem kívánok én egyes nemzetet, egyes kerületet kárhozattatni, de tagadhatlan az, hogy minden közhasznú tárgynak fölállítása kérdésében, minden anyagi jólétünket előmozdító dolgainkban nem a közhasznának érdekét vesszük tekintetbe, hanem nemzeti és kerületi érdekeinket, hogy pedig ezzel mennyire ártunk a közhasznának, azaz önmagunknak, — az fölszámíthatlan. Ezért tegyük félre önérdékeinket, s mind azt, mit hazánkra nézve hasznosnak, célirányosnak tervezni kívánunk, azokban a közérdek vezessen minket. — Valamint eddig előbben: négy cikkeimben a közérdek vezetett, úgy ebben, s a következőkben is minden nemzeti, s kerületi érdekeket félretéve, s csak az ország érdekeit szemem előtt tartva, fogom csekély nézeteimet előadni.

Az Erdélyen keresztül viendő vaspályáról két ellenkező vélemény létezik, az egyik hogy Temesváron, Aradon keresztül a Maros mellett kell fölhozni Szászsebesnek, Szebennek, Brassónak s így ki az országból, vagy Aradról Fejérvárra, Balásfalvára, s Nagy-Selykre, s innen a Viszán föl Szeben völgyébe, vagy is inkább Nagy-Selykről a Hidegviz mellett föl a Hortobágy völgyébe, s így Szebennek; ezen 3 lerv közül a legkevésbé költséggel az utolsó kivihető, mert a legkisebb hegyláncolat áll ellen, ezen vonalt a Mária Theresia által kinevezett commissio is legalkalmasabbnak találta egy csatorna vitelire, mely a Marost az Olt-tal egybekösse. — A második vélekedés, hogy Váradról Kolozsvárra, Fejérvár, Balásfalva, Nagy-Selyk, Medgyes, Erzsébethvárosa, Segesvár, Udvarhely, Háromszéken keresztül Brassóba, s onnan ki az országból, az egyik

mellékvonal, Kolozsváron, Beszterczén keresztül Bukovinába, a második mellékvonal Nagy-Selyktől Szebennek, és Verestoronynál ki. — Ha higadt vérrel fontoljuk, hogy világ, kormány és önmagunk érdekében melyik vaspályát akarjuk építeni, úgy ezen következő négy kérdés merül föl:

1-ör hogy világ, vagy kereskedési szempontból, melyik vonalnak van elsősege? — 2-ör hogy a kormányt stratégiai és könnyebb politikai administratio tekintetéből, melyik érdekliginkább? 3-ör Önérdekünk melyiket kívánja? és végtére 4-er melyik jövedelmezhet többet?

Mi az első kérdést illeti, azt hiszem, hogy a várad-kolozsvár-brassai vaspálya inkább megfelel kereskedői érdeken, mint az első, ámbár a távolság a két vonal között oly csekély, hogy azt számbavenni nem lehet, mert Pestről Szeged 22 mértföld, Temesvár 14, Arad $5\frac{1}{8}$, Lipppa $4\frac{6}{8}$, Szászváros $18\frac{4}{8}$, Fejérvár $5\frac{4}{8}$, Balásfalva $4\frac{4}{8}$, hogy innen Nagy-Selyk menynyi nem tudom, de miután mindkét vonal Balásfalvától Nagy-Selykig egy vonalon mennek, úgy a számításban különbséget nem teszen; Nagy-Selyktől Szeben $3\frac{7}{8}$, Brassó 18 mértföld, s így, mindössze $96\frac{3}{8}$ mértföld. — Pestről Várad 30 Kolozsvár $20\frac{2}{8}$, Fejérvár $13\frac{2}{8}$, Balásfalva $4\frac{4}{8}$, Nagy-Selyk nem tudom — Nagy-Selyktől Segesvár $8\frac{6}{8}$, Udvarhely 6, Brassó $12\frac{6}{8}$, öszvesen $95\frac{4}{8}$, s így az egész különbség nem épen egy mértföld, s ezért az europai kereskedésnek egyik út mellett is fölszólalni nincs érdekében, hogy csak egyik létesüljön, de annyival inkább az erdélyi kereskedésnek, és egyik főhelyének Brassónak érdekében áll a kolozsvár-brassai vonal, mert ez által Brassó a kolozsvár-bukovinai vonallal, Bukovinával és a mellék országokkal kereskedési érintkezésbe jöhetnek, 2-ör pedig Debreczennel, mint Magyarország egyik főkereskedő városával kereskedésbe állhatna, és ez által Galicziával, a másik vonallal pedig csak is a bánátusi kereskedése nyilna meg, melylyel pediglen sokat nem nyerne a Duna közelléte mián; mi a második kérdést illeti, stratégiai szempontból fölveve a dolgot, azt hiszem hosszás magyarázat nem szükséges arra, hogy a kormány érdeke inkább kívánja a várad-kolozsvár-brassai vonalt, mint a másikat, mert az első Pesttől Kolozsváron át Fejérvár $63\frac{4}{8}$ mértföld, a Pest-Temesváron át Fejérvár $70\frac{2}{8}$ rész mértföld, és így 7 mértfölddel közelebb az első, és ezen vonal az országnak közepin menne a székvárostól Fejérvárig, Erdélynek egyedüli várához, midőn a szebeni vonal csaknem az ország szélein, még

pedig idegen ország szélén vonulna el; hogy pediglen ez a kormányra nézve igen üdvös lenne, azt hiszem senki sem erősíti, mi pediglen Erdélynek könnyebb politikai administratioját illeti, azt hiszem könnyitené az, hogy a kolozsvári vaspályával a székváros közelebbi egybeköttetésben volna Erdélynek közepében fekvő városaival, mert véleményem szerint ez is nem megvetendő erővel bír, miután minden mellékes érdek nélkül szólva, Szeben Erdély fővárosának, azaz az administratio főpontjául hosszason nem maradhat, mit minden elfogulatlan, ki az ország geographiai fekvésével ismeretes, átláthat; ugyanis közigazgatási tekintetből képtelenség, hogy a főváros és így a kormány az ország szélén legyen, hogy a panaszló és a kérelmes kénytelen legyen ügye folytatásáért a kormány főhelyére Radnáról 40 és $\frac{1}{8}$ mértföldet, a Szilágy széléről 36 mföldet, Ditróról 32 és $\frac{1}{8}$ rész, Banátus széléről 22 $\frac{6}{8}$, és végtére Kővárvidék széléről 40 és $\frac{6}{8}$ mföldet vándorolni. Hanem még politikai szempontból sem maradhat meg Szeben Erdély fővárosának, mert a török birodalomtól csakis 17,848 ölnyire azaz 4 és $\frac{2}{8}$ mértföldnyire fekszik; midőn pedig hihetőleg az europai viszonyok eldöntésére a leg-hatalmasabb lökést épen a török birodalom szolgáltatandja. De végtére inkább kívánja a kormány érdeke azért is a kolozsvár-várad vaspályát, mert ezen vaspálya nem csak a székvárost Oláhországgal és Moldovával kötné öszsze, hanem kevesebb költséggel Bukovinán keresztül Odeszával is.

Mi a harmadik kérdést illeti, úgy a kolozsvári vaspályavonal inkább felel meg az ország érdekének, mint a másik, 1-ör mert csaknem Erdélynek közepén menne el, 2-ör Erdélynek szinte minden városait érintené, ugyan is Kolozsváron kívül Tordát, Enyedet, Fejérvárt, Balásfalvát, Medgyest, Erzsébetvárosát, Segesvárt, Udvarhelyet és Brassót, mellékvonala által Szamosujvárt, Dééset, Beszterczét, és a másik mellékvonallal Szebent érintené; s így nem csak Brassó nyerne kereskedési tekintetben, hanem mind azon előszámlált városok is. Szeben pedig nem veszene, mert a Verestoronynál kimenő úton gyártmányait kivihetné Oláhországba, Pesthez pedig s így Bécshez 7 mértfölddel közelebb esnék mint Arad felé. 3-ör nem sértene semmi nemzeti érdeket, mert mindegyik Erdélyben lakó nemzet bőviben részesülne a vaspálya jótéteményeiben. 4-er ezen vonalak által Erdély szép jövő eleibe nézhetne, mert ez által az országnak majd minden része egybe volna kötve a külfölddel,

magában pedig az országban a közlekedés könnyítve, s ezek által az országot vagyonosságra emelné. Az arad-szebeni vaspálya pedig Erdélynek csak egy szögletén, épen az ország szélén vonulna keresztül, s így az országnak jóval nagyobb része ki lenne zárva a vaspálya használatának jótéteményeiből; 11 mértföldet menne Hunyadmegyén keresztül, azon túl mindenütt a széleken. 2-or egyrészt épen azon környéken menne keresztül, hol a Marost és az Oltot kevés költséggel hajókázhatóvá lehetne tenni, és ez által azon környékeknek egy sokkal olcsóbb szállítási módot létesíteni. 3-or ezen pálya csak is Dévát, Szászvárost, Fejérvárt, Balásfalvát, Szebent, Fogarast és Brassót érintené. Végtére mi a 4-ik kérdést illeti, szinte bizonyára lehet erősíteni, hogy a kolozsvár-brassói vaspálya többet jövedelmezne, mert 1-ör ezen vaspálya által nem csak a pesti s bécsi kereskedésünk nyílna meg, hanem a bukovinai és Debreczenen a galicziai. 2-or több városokat érintve, a személyvitel sokkal számosabb lenne. 3-or ezen környékeknek, hol ezen vonal vitetődne, semmi hajókázó vize nem lévén, minden természetményeit ezen szállítaná, valamint a behozandó gyári portékákat ezen hozná bé. 4-er pedig miután Tor-da és Marosujvár mellett menne el, a Magyarországra viendő só nagy jövedelmet hozna a pályának. Midőn ellenkezőleg a másik vonalon mind a sóviteli jövedelem, valamint a természetmény, úgy a portéka vitel nagyon gyengén kamatozna, mert a Marost hajókázhatóvá téve, majd mindent a vizen vinnének, miután az azon való vitel sokkal olcsóbbba kerül.

Ezekért tegyük végtére minden önérdékünket félre, és igyekezzünk azon, hogy a mindnyájunkra hasznos vonal létesüljön mentől előbb, nehogy önérdékünk következtében úgy járjunk, mint a csontot vivő pallón járó eb. H.

Dunamelléki közlemények.

Eltölt reánk dunamelléki gazdákra nézt a szerencsétlen 1852, mit szül az 1853, annak ideiben megírom — mit kívánhatnék ezen új év kezdetén jobbat, mint hogy adjon isten a magyarnak jobb jövőndöt!

Ámbár lelkemből ohajtom, de nem remélek — nekem a politikummal semmi közöm, azon kívül is van bajom elég, de hogy nem lesz jobb jövőndök, azt gazdaságunk mikénti folyásából gyanítom.

Ugyan is vidékünkön a trágyával, mint a

gazdaság jövedelme fő előmozdítójával keveset gondolunk, nem akarjuk hinni, hogy a trágyamenynység és jóság, a takarmány menynységétől és jóságától függ, nem számítjuk, hogy ha egy jármás ökörnek 24 órára adunk széna és szalmában 20 font takarmányt, akkor kell 180 teelő napra 36 mázsa, és hogy ezen takarmány menynységtől téli istalózás mellett csak 72 mázsa trágyát — tehát kétszer annyit — kapnánk, nem akarjuk hinni.

Nem számítjuk, hogy egy hold földnek megtrágyázására 20 szekér négy-négy ökör utáni trágya kívántatik, minden ilyen szekérre 14 mázsa felrakván (a múlt évben nálam egy közép erőben lévő hold föld ennyit vett bé) tenne 280 mázsa, természetes, hogy ha alomnak való szalmája van a gazdának anynyi, hogy egy ló alá egyszeri alj-vetésnél 4, egy szarvas marhára kétszeri alj-vetésnél 8 font szalmánál többet felhasználhat, akkor trágyája szaporodni fog, ezeket mondom nem számítván, rendes vonó marháink után gyült édes kevés trágyánkat, ha más dolgunk nincs, többnyire kiszoktuk hordani, s pedig ha számítanók, azonnal kitetszenék, hogy egy hold földre szükségelt trágya készítésire körülbelül négy ökör kívántatik.

Közönséges számításunk ennyiből áll: van szátható földem 200 hold, minden 50 holdra 4 ökröt számítván 200-ra esik 6, ezzel vége minden további számításunknak.

Be nyomorult számítás, bizonyítja a termés, a midőn minden iparkodásunk mellett, (kivéven a trágyázást) nem tudunk átaljába egy szem után 5 szemet eltenni, kérdem már most, vajjon ezen 5 szemből a vetést, a cselédeknek adandó gabonát, és az aratók által aratás alatt felemészendő menynységet levonván, a többit pénzé téve, ezen öszvegből a cselédségnek pénzbe vágó bérét, a drága napszámot, a gazdaságba fektetett tőke kamatját, az adót levonva, vajjon marad-e a gazda erszényében valami? én azt mondom négy évi itteni tapasztalásom után, hogy ha a házi állatok, úgy mint: birka, szarvas marha, sertés, az ipar-növények közül nevezetesen a repcze a jövedelmen nem segitenek, csupán kalászos növények természetéből a gazdának tiszta kára van, más volt a számítás 1848 előtt, s más ma.

Erre azt mondja a figyelmes olvasó: önök ostobák ott a Duna mellett, ha a fennebbi számítással béelégesznek. Nem, uraim! ne ítéljük halálra a bűnöst kihallgatás nélkül, vidékünkön igen sok értelmes gazda van, s nem a nemtudásban van a hiba, hanem abban, hogy vidékünkön egyetlen egy birtok sincs kellően felszerelve.

Én előttem — a mondottakból kiindulva — a birtok e szerint van kellően felszerelve: — van p. o. egy 60 hold szátható földből, s ehez arányosított kaszálóból álló birtokom, a földek oly erőben vannak, hogy a növények czélarányos változtatása mellett, egy trágyázás után a termést 6 évig kiállják, tehát évenként trágyáznom kell 10 holdat, ezen szükségelt trágya előállítására téli istálozás mellett, szükségeltetik 40 darab marha. — Ha már ezen 60 hold földnek rendes megművelésére, a trágya kihordására, a széna hazatakarítására, fa- és gabona szállításra sat. elég-séges 4 ökör, a 36 darabot logó marhának kell kipótolni, vagy birkának — 10 birkát számítván egy ökörré, vagy 6 sertést, ha a gazda nyári istálozást hozhat be, természetes akkor kevesebb kívántatik. Az ily felszerelést tartom én valódi felszerelésnek, ezen alól minden fáradságunk haszontalan babrálás, bitangolás, nyomor, s előbb utóbb bukás.

Ily arányban vidékünkön egy gazdaság sincs felszerelve, nagy birtokos e tájan alig egykettő gazdaskodik, akár azt mondjam az egész vidék kisebb nagyobb tagban haszonbérlők kezén van; természetes ezek is a birtok tökéletes felszerelésre elégtelenek lévén, megelégesznek ha jobb jobb erőben lévő földek megművelésére, 50 holdra meg van 4 vonó marhájok, ezeknek, s egynehány birkájok trágyájával javítgatják földeiket, a földeknek pedig rosztát kiosztják a zsellérek közt vagy felibe leendő művelés alá, vagy kész pénzért holdanként. Ezen egyetlen egy divatba jött szokás nem engedi, hogy a magyarnak jobb jövődöt reméljek.

Ippen tisztelettel felkérek minden igaz magyar embert, hogy következő soraimat legyen szives figyelemmel olvasni, s azok, kik előtt a nemzet, és haza jólléte, s ezek gazdasága virágzása sziveken fekszik, ne dugják bé füleiket a következők hallására: — Halljuk!

A magyar földbirtokos osztály, hogy a hazában az elégedetlenek számát apaszsa, a szorgalmat előmozditsa, a gazdaságot virágzóbbá tegye, az állandó békét és egyetértést biztosítsa, nagy lelkűen nem kis áldozattal az urbéri tartozásokat megszüntette, s imé alig tölt egy pár év s a robot, a gyűlöletes robot helyre van állítva, azzal a különbséggel, hogy eddig a föld tulajdonosának, mint pártfogójának, jótévedőjének szolgált a szegény magyar ember, most pedig nagyobb részint szolgál a haszonbérlőknek. — Ne ütődjünk meg, uraim! mert úgy van: vidékünkön a robot helyre van állítva.

A nép itten elég munkás, elég szorgalmas,

s elleneink azon vádja, hogy a magyar nem szeret dolgozni a felszabadulástól fogva, merő rágalom, örömet dolgoznék a nép, szántana, vetne, kaszálna, kapálna, de nincs földje — értem a zselléreket. — Kénytelen tehát a nagyobb haszonbérlőktől, vagy alig egy két gazdaskodó föld tulajdonostól, felibe vagy azonnal fizetendő kész pénzért egy néhány hold földet kibérleni, s kap is ily formán

a) Átadódik egy hold föld 1000 □ ölivel számítván törökbúza alá, tőstént fizetendő 6 p. forintért, ezen hold földet a második bérlő Sz. György naptól Sz. Mihály napig szabadon használhatja, de Sz. Mihály napkor az első haszonbérlő öszit vet belé, vagy legelőnek használja.

b) Átadódik egy hold föld 1000 □ ölivel számítván Sz. György napkor törökbúza alá oly formán, hogy ezen hold földet a maga erején megszántani, a maga magjával elmagolni, a törökbúzát kétszer a maga idejében maga kenyerin megkapálni, a benne termett törökbúzát megszedni, megtisztítani, hová a haszonbérlő vagy tulajdonos kívánja felét (köszönet, hogy Triestbe nem vitetik) bészállítani, a kasba elhelyeztetni, a törökbúzaszárt levágni, bévinni s elhelyeztetni, s mind ezek mellett egy ily hold földért két kaszás és két gyűjtő napot, a határban (vidékünkön esnek a kaszálók egy mértföldnyire is is) hol és mikor a haszonbérlő kívánni fogja szolgálni, czifra bélyegpapirosra megírt szerződés szerint köteleztetik; továbbá ha ezen hold földnek fele termését ily móddal beadta, a törökbúza tarlójába az első haszonbérlő öszit vet, vagy legelésre használja, Sz. Mihály nap után, az első mód szerinti kiadást hívjuk, pénzért holdankénti kiadásnak, a másodikat napszám melletti felibeadásnak.

Eddig vidékünkön egy zsellér ember szolgált 18 napot, most Nagy Péter, Pál megházasodott fiával lakik egy fedél alatt, Péternek van még két igen jó dolgu fia, azonban maga, felesége is jó erőben vannak, valamint Pál feleségétől jó kapások, tehát vannak öszvesen hatan, ezek (titkot nem csinállok belőle) épen tölem a közelebbi mult Sz. György napkor kivettek feles művelés alá 6 hold törökbúza földet, lássuk mit szolgáltak tőle.

- a) Minden holdtól szokás szerént 4 nap = 24.
 b) Kezem alatti ökrökkel megszántották magok tartván az ekét, minden hold — — 4 nap = 24.
 c) Az engem illetett részt kezem alatti ökrökkel béhozták, minden hold feléért — — 1 nap = 6.

Ime a hat holdért, miből csak 3 holdnak a termése az övék szolgáltak — — — 54 napot, azonban őszzel magam vetettem bé őszzel, hol jelenleg igen szép búzavetés diszlik.

Hát nincsen-e igazam midőn azt mondám: vidékünkön a robot helyre van állítva. Volenti non fit injuria, ugyebár? nem épen igaz, mióta e vidéken vagyok, valamint más gazda, úgy én is többször megszorultam pénz dolgában, kölcsönöztem tehát, kitől? a zsidótól, s adott is 6 hónapra oly formán, hogy minden százra adjak a kikötött 6 hónapra 12 ftot; elfogadtam, mert szükségben voltam, de mikor a kölcsönt borsos kamatjával visszafizetem, csakugyan őszzeszedem magamban annak a zsidónak az . . . azonban szivességit megköszöntem, s a szűkölködőkön segíteni szokott zsidó ajánlá továbbra is szolgálatát. Épen így vannak a zsellérek velünk, leszolgálják a megígért napokat, azonban jól őszzeszednek. De vajjon van-e az ily szogálatban nagy köszönet? én tapasztalás után mondom, nincsen. Vidékünkön majd minden zsellérnek van két kis lova, mivel nyomtatás alatt gabonát keres, az ily zsellér két lóval, kocsival jön kaszálni, a lova egész nap a füvet eszi prédálja, naponként legalább kétszer itat, mi nem kis idővesztegetés, kivált nálunk hol a kútak rendszeren a majorban szoktak lenni, estve ha haza megyen a kocsi (ló-szekér) derekát tömve viszi füvel, ha ott hál, egész éjszaka prédál füben, zabban, gabonában, de azt nem mondom, hogy éjszaka egyet haza nem fordul megrakott kocsijával; ha kocsi nélkül jön napszámra, akkor, — akkor pénzes kaszásaim 12 rendet is vág-tak, mikor oda ér, estve pedig pénzes napszámomaimat is koránt kell hazabocsátanom, az ilyesek gyakori felszólításokra; ha mindezeket behunyt szemmel elnézzük s számításba nem vesszük, akkor van haszon benne, de 24 ló 24 óra alatt menyinyit meg eszik s menyinyit elpredál s menyinyit haza viszen, ha számításba jöne, gondolom nyereségünk csak képzelődés, s mind ezek mellett az enyészni kezdett gyűlölet tel van elevenítve.

(Folyt. követk.)

Fodor.

A fekete ribizli.

Ezen növény kerteinkben nagyon ritka, inkább a fehér meg a vörös sok fajtáit, és válto-

zatait tenyésztjük; pedig igen csinos növésű növény levén különösen ösvény és facsoportozatok szegélyzésire nagyon alkalmas; megvettetésinek oka részint mert esmeretlen, részint saját hatalmas, s a palaczféregre (poloskára) nagyon emlékeztető ize; ámbár sokan épen ezen különös izért kedvelik, s kivált nyersen éve többre becsülik a vörös, meg fehér fajoknál.

Sajátszerű hathatós ize csak külső héjában van, husa jó izű savanyu, s kivált bornak készítve, illő menyinyiségű czukorral vegyítettvén nagyon kellemes izű ital válik belőle, merőben elvesztvén némileg undorító izét. Muszkaország éjszaki részeiben, sőt még Sibiériában is, hol vadon megterem, gyümölcse mellett még lapuját is használják; részint égett bort főznek belőle, minek a cseresznye pálinkához nagyon hasonló jó ize van; vagy pedig a chinai fekete theához, pót-thea gyanánt vegyítik.

Europában különösen a Rajna vidékén nyár elején szoktak valami gyenge, kellemes izű, s ezért kivált a nők előtt kedves italt készíteni; e végre megszedik az asperula odorata kivirágzott galyait, továbbá vesznek melissa és szamocza, s más zamatos növényleveleket, ezeket egy edénybe rakva, illő menyinyiségű czukorral felvegyített jó ó bort töltenek rája, végül fekete ribizli leveleket is raknak belé, de kevesebb adagot, mint a többiből s nem is tartják oly sokáig benne, nehogy hathatós izét egészen közölje a borral.

Mi a fekete ribizli tenyésztését illeti, az még sokkal egyszerűbb mint a vörös, meg a fehéré. Kevésbé kövér földben is jól tenyész, s gyökér hajtásaiból könnyen szaporíthatni, különösen tavasszal, nyárban nyírni kell ugyan, de nem oly rövidre mint a vöröset, meg a fehért, mert inkább a gyökeréből hajtott új ágai termenek, nem pedig a vénebb fák sarjai.

Sok fajtái nincsenek, kertekben is csak a nagy bogyoju tiszta feketét láthatni, néha vadon is lehet találni erdőkben. Szabadon azonban csak Oroszországban tenyész, hol gyöngye leveleit theának főzve csúzos bajokban izzasztó szerül használják; terem még Svédhonban is.

Az egész növény olyan, mint a vörös ribizli faja, csak hogy levelei nagyobbak, ránczosabbak, és kivált alól erdesebbek, úgy gyümölcse is nagyobb, de ez is erdesetske; látszik, hogy hidegebb égalji növény, de minthogy nálunk is könnyen tenyészne, megérdemlené, hogy mi is gondot fordítsunk reá és használjuk fel.

Pályadíj

az alább foglalt s megfejtendő gazdasági kérdésre.

Müller Gyula, pesti könyvtáros és kiadó szerény köszönete fejében azon kitünő részvét s pártfogásért, melylyel a t. olvasó közönség az általa kiadott Müller Gyula „Nagy Naptára“ című évkönyvnek első s második (1852. 1853.) évi folyamát fogadni méltóztatott, vonatkozólag a szerkesztőségnek a Magyar Hirlap folyó hó 8-diki 941-dik számában közölt előleges értesítésére, *háromszáz darab ezüst huszasból álló pályadíjt* tűz ki az alább következő kérdést leg-helyesebben megfejtendő népszerű értekezésre.

Kérdés: „Mutattassék meg számítás által, melyik a leghelyesebb arány, melynek akár nagy, akár kis jószágon a földmivelés és állattenyésztés, s így a szem- és takarmánytermesztés között is létezni kell, ha a gazda a lehető legnagyobb hasznot állandóan akarja biztosítani; s hogy e számítás könnyebben megérteni lehessen, az értekező világosítsa fel állításait példával.“

„A számítások nyomán nyerendő adatokból következtetve azután fejtessék meg, és ismét számokkal mutattassék ki: vajjon elérhető és biztos sikerrel eszközölhető-e ama helyes és szükséges arány az eddigi háromnyomású szokott gazdálkodási mód és közlegelő mellett hazánkban?“

„Ha pedig ezen ohajtott arány az ugaros három forduló és közlegelő mellett el nem érhető; úgy az e helyett eszközlendő tagosítások mellett, mily gazdasági rendszer, mily vetésforgásokkal legalmatosabb az ország különböző vidékein, egy részről a számokon alapuló helyes arányt, más részről a különböző éghajlatot, földminémiséget, fekvést, és népességi viszonyokat tekintve?“

A pályamű Müller Gyula „Nagy Naptára“-féle papiros-alakot, és úgy nevezett garmond betűket érteve legalább egy és fél nyomott ivre terjedjen.

A pályázó művek idegen kéz által írva a szerző nevét tartalmazó lepecsételt jeligés levélkével ellátva jövő 1853-ik év martius utolsó napjáig — bezárólag — lesznek beküldendők alólirt szerkesztőhöz (pesti szállása belváros szénatér 3-ik sz.); az ezen időn túl beérkezendők, mint elkésettek nem fogván versenyezhetni.

Ha a kitűzött határidőre csak egy pályamű érkezne be, ez csak azon esetre nyerendi el a pályadíjt, ha a bírálók öszhangzó ítélete szerint általános becsünek fog elismertetni, ellenkezőleg

ugyan ezen pályadíjra jövő 1853-ik év végével új verseny fog nyittatni.

Ha bíráló választmány a beküldött művek közül egyet sem találna a pályadíjra érdemesnek, ugyanaz fog történni, mi az ezt megelőző pontban mondatik.

A beküldött pályaművek fölötti ítélet, az e működésre fölkért, szakismeret és avatottságra nézve országszerte ismert 3 bíró aláírásával a t. szerkesztőség szivességéből ugyanazon lapok jövő 1853-ik évi május havi első számában fog közzététetni, melyekben jelen felhívás a közönség tudomására juttatott.

A pályadíjt nyert mű szerzője az őt illető pályadíjt a bírálók ítéletének kimondása után személyesen, vagy törvényes megbízottja által bármikor átveheti alólirt könyvtáros és kiadó pesti könyvker eskedésében (uriutcza—servitater.)

A díjnyert pályamű a bíráló választmány ítéletének kimondásától számítva 1854-dik év december hó utolsó napjáig alólirt kiadó kizárólagos és egyedüli sajátja leend, és az általa 1854-dik évre kiadandó Müller Gyula „Nagy Naptára“ tartalmát érdekesítendi és gazdagítandja; — ezentul, az az 1854-ik év decemb. utolsó napjától, — kivéve a naptárban kérdést, mely pályadíjt tűző örök tulajdona leend — ismét szerző birtokába megy vissza, ki pályadíjt nyert, művével bármikor kénye s kedve szerint fog rendelkezhetni.

A pályázott, de pályadíjt nem nyert művek az ítélet kimondása után meg fognak semmisítetteti.

Szabadjon remélni, miszerint jelen felhívásunk, mely világos bizonyíték arra vonatkozólag, miként a közönség kitünő részvétét vállalatunk tartalmának évről évrei gazdagításával iparkodunk továbbra is kiérdemelni, s mely által viszonzásul e részvétért egy általánoson fontos kérdés megoldásának szándékozunk tért nyitni, szerencsés leend a t. közönség részéről méltánylattel fogadtatni, miként azok közül, kik hivattva vannak e munkára, minél többen fognak tolluk után nyulni — e versenyen csupán forró ügyszeretetből is résztveendők.

Kelt Pesten, dec. 26-án 1852.

Müller Gyula mk. Friebeisz Istv. mk.
Pesti könyvtáros, s ugyan Müller Gyula „Nagy
e naptár kiadója Naptára“ szerkesztője.

S. SZENTGYÖRGY jan. 1-én.

Az öngyilkosság vidékünkön nagyon kezd lábra kapni. Itt nálunk néhány nap előtt egy káplár épen meg akarta magát löni, midőn véletlenül egy ember oda érkeztén, szándékában meggátlódott. Maksán egy közember magát felakasztotta, s egy nyomorban levő özvegyet s 6 nevetlen gyermeket hagyott hátra a legnyomortabb állapotban.

A farkasok egész Háromszéken nagyon elterjedvők s nyugtalanító állást foglalnak el a lakókkal szembe, mert anynyira éhezettek és dühösök, hogy még az embert is megrohanják s üldözik. Néhány nap előtt egy ember a falu határán áldozatul esett ezen falánk állatoknak. Egy terjedelmes hajtóvadászat a vidék érdekében nagyon ohajtandó volna. A tél ezen vidéken nagyon hótalan.

Tisztelt szerkesztő ur!

Közelebbről egy volt tiszt-társam lakóhelye feljegyzése nélkül küld egy levelet, melyben felszólít, mint már két évtől óta szolgálat nélküli egyén, hogy részére egy tiszti állomást szereznek, s erre mentől hamarábbi nyilatkozatom anynyival inkább szeretné tudni, mivel jelenben épen minden foglalatosság s jövedelem nélkül lévén, a szivarozást is kezdi megenni.

Mivel tisztelt barátom jelenlegi lakó helyét nem írja, sietek önnek becses lapja által válaszolni. Itten Magyarországon az urbéreszek felszabadulása után igen sok becsületes tapasztalt gazda maradott szolgálat nélkül, ugyanynyira, hogy ha egy hely megürül, nem hibázom ha azt mondom, hogy 20—30 a folyamodó; azonban ha valamit szerencséje előmozdítására tehetek, azt tenni baráti kötelességemnek ismerem; addig is hogy unalmas óráin némileg könnyítve legyen, jó lesz ha a Hetilapot időöltés kedvéért, ha egyébre nem méltatja, jártassa; jövedelme, mint írja, épen semmi, tehát 9 ft. 20 krt pengőben bajos kiadni; de addig is mig egyébbel szolgálhatnék, erre ajánlok egy forrást, melyből magam is a Gazdasági lapot jártatom.

A mint tisztelt barátom leveléből látom, nagyon szivaros, tehát bizonyosan naponként 6 szivart csak felfüstöl a pengő krajczárosból; szolgálat nélküli egyénnek ez is jó; ez meg egy év alatt 36 ft. 30 krra. p. pénzben, kísértse meg, s füstöljön fel naponként csak 4 darabot, s e szerint takarítson meg naponként 2 darabot, ekkor egy év alatt nyer 12 ft. 10 krt p. pben,

ebből a Hetilapra ad 9 ft. 20 krt, más szüségi fedezésére még megmarad 2 ft. 50 kr. p. pben, imé, ha nincs is jövedelem, mégis mi könnyyen lehet a dolgon segíteni; ezt a jövedelmi forrást addig is, mig mással szolgálhatnék, ajánlom, s kérem, legyen szives több gazdatiszti társainak s földbirtokosoknak is ezen forrás jótékonyágát hirül adni. Tisztelt szerkesztő ur pedig alkalmatlanságomért engedjen meg.

Dunamellék, dec. utolsó napján 1852.

Fodor József, gazdatiszt.

KOLOZSVÁR. januar 4-én.

A város házánál tegnapelőtt ment végbe azon 1000 ezüst rft. segélypénz kiosztása, a melyet ő cs. k. apostoli Felsege, forrón szeretett Monárchánk, e várost szerencsétlétő legmagasabb jelenlétekor, az itteni szegény szükölködők felsegélésére legkegyelmesebben szálni méltóztatott volt. Vezérőrnagy és vidéki parancsnok Chavanne ur ő mlga hajtotta végre a kiosztást, a segély-kérelmek közelebbröli leérkezésével kapott utasítás szerint, még pedig a polgármester, két tanácsos ur, a városi pénztárnok, két bizalmi férü, a városi tizedek kapitányai és a feleki bíró jelenlétében, üdvös intést bocsátva előre e legkegyelmesebb ajándék okos és hálás felhasználására. E kegyes adományból részesült a szükséghez mért arányban 1-től 14 pengő ftig mindössze 167 városi és a városhoz tartozó feleki szegény; a városi szegények házában levő koldusok is 40 pengő ftot kapván lábbeli szerethésire.

Nemcsak a legmélyebb és legforróbb háláérzet szólott legkegyelmesebb Monárchánk jólétéért az összes szükölködők hangosan kitört éljen kiáltásaiban, hanem a valóban nyomorult és könnyöretre méltó házi szegények arcájáról legördülő s mély megilletődés szulte könyeiben is, az atyailag gondoskodó legmagasabb ajándékozó boldogságáért, üdveért. Adja a jóságos ég, hogy a háláérzetből jövő e kívánatok teljesedjenek.

* Városunkban az ujévi köszöntések megváltásából a Károlinakórház és szegények pénztárai számára 335 ft. és 35 kr. gyült be.

* Nem régiben történt városunkon azon szerencsétlenség, miként egy inas estve szobájába egy serpenyő szenet vitt bé, hogy annak melegével befűtsön s reggelre a széngöz által

megfojtva találtatott ágyában. A széngöz hatását nálunk, különösen az alsóbb néposztály nem látszik ismerni. Az irt eset intő-például szolgálhat.

Jelen számunk hirdetései közt egy nemesített sertésnyájról is áll, melyet nem tehetjük, hogy t. cz. olvasóink különös figyelmébe ne ajánljunk. Mert mind a mellett is, hogy a sertés húsát és szalonnáját nagyon kedveljük s más húsoknál jóval drágábban fizetjük, általában oly kevés gondot fordítunk a sertéstenyésztésre, a mit semmi egyébbel, mint tán indolentiánkkal indokolhatunk. Ha tartunk is sertést, rendszeren a bibliai hét sovány esztendőre emlékeztetnek; tenyésztjük válogatás, minden gond nélkül; pedig a sertés-tenyésztés egyik legjövődalmesebb forrása lehetne gazdaságunknak, és igen sok drága pénzt megtartana az országban, mi jelenleg disznóért Oláhországba szivarog. Azonban ha azt akarjuk, hogy sertéstenyésztésünk a lehető legnagyobb hasznot hajtsa, természetesen meg kell válogatnunk mag-sertéseinket, s olyakat tartanunk, melyek lehető legrövidebb idő alatt és étel mellett legnagyobbra hiznak. Ilyek pedig köz-elismerés szerint az ugynevezett mongoliczák. Ilyenek a hirdetett eladó nyájbeliek is, melyek jelenleg Erdélyben lévén, igen kedvező alkalmat szolgáltatnak arra, hogy általok elhanyagolt sertéstenyésztésünket emeljük. Mi gazdaságunk érdekében ohajtjuk, hogy ezen sertések Erdélyben maradjanak.

— Telünk keménységre nézve egyáltalában nem akar hátramaradni; de a sokaktól várt hó folytonosan hiányzik, úgy hogy utaink a városon kívül épen oly porosak, mint száraz nyárban. Ezen hótalan hideg időjárásnak a tapasztalt gazdák nem igen örvendenek s bizonyos agálylyal néznek a jövő elébe. Az Aranyos mellékéről jövök, állítják, miszerint azon vidéket meg lehetős hó borítja.

— E hó 9-én délután 3 órakor a kolozsv. polgári biztosítéki intézet a városház nagy tere-
mében közgyűlést tartand, melyre a részvényesek ezennel meghivatnak

Kolozsvártt jan. 6-án 1853

a választmány által.

H I R F Ű Z É R.

— Kazinczi Gábor történeti Évkönyvet szándékozik kiadni, mely koronként 20 ives kötetekben jelenik meg. Tartalmát teendik önálló dolgozatok egyes korszakok vagy egyéniségek felett, történeti források ismertetése, hazai emlékek, népmondák, szóval minden, mi nemzetünk történetére vonatkozik.

— A Wiener Zeitung kiadását illető bér-szerződvény a Ghelen-örökösökkel 1855 végéig meghosszabbított.

— A m. kereskedelmi ministerium a Zsofiafürdő alapítójának, Morawetz urnak Bécsben szabadalmat adott egy találmányra az izzasztó és zuhanyfürdők új szerkezete és alkalmazására nézve, lovak, szarvasmarhák és juhoknál.

— Pestváros 1853-ra készített költségvetésében csupán az utcák kikövezésére és javítására 38,000 pft. van kivetve.

— A kereskedelmi magas ministerium tudtára adá minden tisztviselőinek, miszerint előlegesen kapott engedély nélkül semmi kül- és belföldi politikai lapoknál, mint szerkesztők vagy dolgozótársak, részt nem vehetnek. Tudományos vagy szépirodalmi lapokban fellépésük nem tilos.

— Egy újabban megjelent rendelet szerint a vándorlás meghosszabbítási engedélyt többé helyegtelen vándorkönyvbe beírni nem szabad. Az ily vándorkönyveket vagy bé kell cserélni, vagy utólagosan megbélyegeztetni.

— A m. kormány megengedni méltóztatott, miszerint azon adótárgyakra nézt, melyek a múlt év folytán elemi csapások által megsemmisítettek, az adó, körülmények szerént, vagy egészben vagy részletesen elengedtessek.

— A dunagőzhajózási járatok dec. 29-én szüntettek meg. A múlt évi hajózás februárban kezdődvén, 10 hóig tartott, mi csak nem példátlan esemény.

— A jolsvai időpropheta hó nélküli, enyhe telet jósol.

— Konstantinápolyból a kereskedelmi viszonyok felől igen setét hírek szárnyalnak. Több kereskedő ház bukásához közelit. 3 hónap óta több, mint 86 nagy bukás történt.

— Állítják, hogy nem fog külön gyarmatosítási törvény megjelenni, s előforduló gyarmatosításoknál az új egylettörvény szolgálend zsinormértékül.

— A nemzeti bank elhatárzá Triestben és Olmützben fiokbankokat állítani fel.

— Váczon is tervben van vasárnapi iskolát állítani fel a mesterinasok számára.

— A kereskedelmi m. ministerium a kereskedelmi és iparkamarákat értesíté, miszerint az austriai kamarák külföldi hasonló intézetekkel csak a ministerium engedélyével léphetnek összeköttetésbe.

— Hirszerént már az átvizsgált börze- és alkusz-rend a birodalmi tanács elé van terjesztve.

— Egy bécsi lap azon reményét fejezi ki, miként az arany és ezüst pénz nem sokára ujra forgalomba jön; mig ugyanis 1851 végén az ezüstagio 28, arany 34°/_o volt, most az ezüst 9, az arany 15¹/₂ ^o/_o.

— A budapesti kereskedelmi és iparkamara az ür- és súlymértékeknek az egész birodalomra nézt egyenlővé tételén dolgozik.

— Az uj egyleti törvény fogatosítását illetőleg több koronaországokban egy rendelet jelent meg, mely szerint az ezen törvényben létező határozmányok a már fennálló egyletekre is, még pedig oly képen alkalmazandók, miszerint oly egyletek, melyek az uj törvény szerént különös engedélytől feltételezvék, s eddig e nélkül állottak fenn, 3 hónap alatt ezen engedélyért a kiszabott úton folyamodni tartoznak, különben, mint a megkívántató engedéllyel nem bíró egyletek fognak tekintetni, s ezekre nézve kijelölt bánásmód alá esnek.

ELEGYTÁR.

(Hirlapforgalom 1851-ben.) Az austriai birodalomban 1851-ben kiadott hirlapok példányai számát valósággal meg nem határozhatni, azonban a vásárolt hirlap-jegyek után itélve azon évben 17 és ¹/₂ millio példány küldetett szét. A külföldi lapokért előfizetesként kiment 128,116 forint, a belföldi lapokért külföldről jött 25,051 forint. Bécsben a lapjegyekért a bécsi főküldeményző hivatal bevett 58,831 ftot, s a bejövő és kimenő lapok kezeléseért 11,541 ftot, — ugy hogy e hivatalnak 1851-ben 70,372 ft. bevétele volt, mi az azelőtti év bevételénél 10,422 ftal tett többet.

(Az austriai állam-távirdek) 1851 novemberétől 1852 octoberéig magán sürgönyökért 175,264 ftot hajtottak be, mig az azelőtti évben a bevétel csak 125,227 ft. volt. A távirts magán sürgönyök száma ez időben 40,883-ra megy, melyek összesen 889,743 szót tartalmaztak. Ez eredményből kitűnik, miszerint a közönség átérté ezen találmány hasznosságát s

mindinkább igénybe veszi. Hogy a jövő kimutató még fényesebb eredményt hozand, annyival inkább remélhető, minthogy ez évben Magyarhonban és a Vajvodinában is megnyílnak az új távirde-állomások.

(Australia arany-gazdagsága.) A Sidneyből elindult hajók az arany-bányák felfedezése óta 19,127 font aranyat hoztak onnan Európába.

(Ritka hal.) Bajáról írják, hogy a Dunából oly halat fogtak, melyhez hasonlót még csak egyet láttak. A halászok itélete szerint a fogott hal a pisztrangnemhez tartozik, 13 fontot nyomott, hosszúsága 3 és fél lábnyi; alakja idomtalan és szilványától farkáig fekete pettyes; feje aránylag testéhez igen nagy, és vastag, tompa, a tokéhoz hasonló orral végződik, kétrétű két szilványa a legfinomabb piros szálacskákból van alkotva; szemei az ökor szeméhez mind nagyságra, mind alakra leghasonlóbbak; alsó állcsontján két sor befelé görbedt igen éles fogai vannak, a felsőn pedig egy sor hasonló, valamint az ökor nyelvéhez mind nagyságra, mind alakra hasonló nyelve hegyén szintén igen éles hét fog létezik.

(Havanna-szivarok.) A legjobb dohány kétség kül Cubában terem, s a legjobb szivarokat Havannában készítik; azonban e szivarok most annyira kapósok, hogy minden beteges növény, minden rosz levél, melyet különben félrevetnének, feldolgoztatik. S ez sem elég. Még igen nagy mennyiségű dohányt kell Virginiából hozni, mert a kihozott havanna-szivarokhoz még egyszer annyi dohány szükséges, mint mennyit az egész szigeten természetnek, s így, nem számítva a szigeten elszítt szivarokat, az Európába hozott szivaroknak bizonyosan csak felit lehet valódi havanna-szivaroknak tekinteni.

(Hitelintézetek Hannoverában.) A hannoverai királyság területe 698¹/₂ mértföld, s népessége 1,756,700 lélek. A mezőgazdaság és műipar gyámolítására 4 hitelintézettel bírnak, melyek egyikét a kormány, a többit magánosok állítják. Mind a négy fekvő vagyona kölcsönöz, igen kedvező föltételek alatt 4¹/₂ — 3¹/₂ százalira. A vagyon mérték-beclésére alapul az adó szolgál, midőn aztán a vagyon ³/₄ része teljes biztosításul vétetik. Másféle beclések nincsenek ugyan kizárva, de csak — fél biztosítást nyújtanak. A magán hitelintézetekért nem csak nemesi jószágok (Rittergut), hanem sok parasztbirtokok is önként állanak jót. Ezen intézetek nem annyira nyereségre, mint inkább

hazafi
viszo

és M
máza
gész
2,400
egy 3

a köv
szerár
két g
drága
czimü
ár le
ékszer
a mel
szekre
nak a

A

E

Kolozs
K. Fej
Sz. Ud

Deés d
Beszter
N. Vár

46.

Az a
nak 18
letre a
150
200
250
300
300
300

széles
ra levé
lat útja
tól meg
lalkozn
nak, ho
vényes
„aján
tárgy
legfelje

hazafiságra számítvák, az ország mezőgazdasági viszonyainak gyorsabb emelése végett.

(L en és kender-termesztés.) Erdély és Magyarország évenként természet 380,000 mázsa lent, és 500,000 m. kendert. Az egész birodalom évenként mindkettőből természet 2,400,000 mázsányit, minek összes értéke mintegy 39 1/2 millió pftot tesz.

(F i n o m l o p á s). Frankfurtban jelenleg a következő esemény közbeszéd tárgya. Egy ékszerárús boltjába e napokban esti öt óra tájban két gazdag öltözötű férfi lépett, 3000 forintára drágaságokat választott ki s azokat a Landsberg czimű fogadóba rendelte hozatni, hol aztán az ár le fog tétetni. A kereskedő megbízottja az ékszereket elhozván, az urak, addig is míg a pénzt a mellékszobából kihoznák, az ékszereket egy szekrénybe tevék, s a szekrény kulcsát a hozónak adák át. — Ez várt félóráig s tovább; de a

mellékszobából senki sem jövén ki, vizsgálat tétetett s kistült, hogy a szekrény megett a fal kitörve volt, a szekrény hát-lapja hiányzott s vele természetesen az ékszerek is, miket a szomszéd-szobából távozott csalók magokkal vittének.

Színház.

Hétfőn januar 10-kén a közkedvességben álló, szinpadoni otthonosságot és pontosságot tanusított B o é r J á n o s javára adatik FEKETE ASZSZONY. Parodizált tréfa játék énekekkel 3 felvonásban — magyarra tette Szerdahelyi József.

A jutalmazandó iránti szivességből a játékban részt vesznek K. Szerdahelyi Nelli, Folinus, Folinusné és Tóth Soma.

Reméljük, hogy a közönség az irt színész szorgalmát méltányolni fogja.

A kolozsvári keresk. s iparkamara befolyása mellett szerkeszti B e r d e Á r o n, tanár.

PIACZI ÁRJEGY:

	Erdélyi kőből.		Búza.		Elegyb.		Rozs.		Árpa.		Zab.		Törökbúza.		Hús.	Gyertya. 1 font.	Fa egy öl.
	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.			
Kolozsvár dec. 30-kán	14	—	10	40	9	4	—	—	4	—	7	46	15 1/2	56	25	—	—
K. Fejérvár dec. 31-én	14	—	12	36	9	—	—	—	5	24	6	48	14	—	20	—	—
Sz. Udvarhely dec. 14-n	12	—	10	—	7	12	—	—	4	36	6	40	14	—	15	—	—
" " " " 28-n	16	—	10	—	7	—	—	—	4	48	6	40	15	—	54	16	—
Décs decemb. 24-kén	16	—	12	—	8	40	—	—	4	—	8	—	13 1/2	—	56	24	—
Besztercze dec. 28-kán	16	—	11	15	10	—	—	—	4	—	8	—	—	—	—	—	—
N. Várad dec. 15-én	12	45	10	30	8	15	6	—	5	15	6	—	19	1 ft	—	30	18

Bécs jan. 3. Agio: arany 13 1/2; ezüst: 9.

46.

(2—3)

HIVATALOS HIRDETÉSEK.

Az alólirt cs. k. Sóbányahivatalnak 1853-ik évre következő épületre alkalmas tölgyfákra u. m.

150 cur. öl 5—6'' tölgyfára
200 " öl 6—7'' "
250 " öl 7—8'' "
300 " öl 8—9'' "
300 " öl 9—10'' " és
300 darab 2° hosszu, 10—12''

széles és 2'' vastag tölgyfa-deszkára levén szüksége, melyek is ajánlat útján a kevesebbert vállalkozóktól megszerzendők, — minden vállalkozni akarók ezennel felszólítanak, hogy ebbéli ajánlatukat a törvényes bélyeggel és ezen külirattal „ajánlat tölgyfa anyagok tárgyában” ellátva, pecsét alatt, legfeljebb jövő Januárhoz 17-k nap-

jáig bérmentesen a M. Ujvári cs. k. Sóbánya-hivatalnak beküldeni el nem mulassák.

Ajánlatok az egész menynyiségre úgy mint egyes részeire beveendők, csak 10 percent bánatpénzzel való ellátásuk szükségeltetik.

54)

Folyó 1853-ik év februar havának 7-ik napján reggeli 9 órakor cs. k. bányászati és söügyigazgatósági mult év decemberének 25-dikéről kelt ⁶⁹⁶⁴_{M. C.} számmal jegyzett rendeletnél fogva a Déésaknai cs. k. sóbányahivatal irodájában — egy marhák számára való nyaló-só és

tárgya-só készítésére alkalmazandó só-örlő és tör-műnek felépítése, a kevesebbet igérőnek árverés útján át fog adatni:

1.) Az első kiállítási ár leend 2133 ft. 35 kr. ezüst pénzben.

2.) Szükségeltetik, hogy árverők az árverés kezdete előtt, az őszszeg után számítandó 5% bánatpénzzel ellátva legyenek, mely bánatpénzt vállalkozó 10% őszszegre emelendi fel, biztosítékul egy évig benhagyandót.

3.) Az erőmű építését tárgyzó terv és költség számítás, valamint más feltételek is a nevezett irodában az árverés kitűzött idejéig láthatók.

Cs. kir. sóbányahivatal Déésaknán Januar 6-án 1853.

MAGÁN-HIRDETÉSEK.

(44) (3-3)

HASZONBÉRBE ADÓ JÓSZÁG.

Magyar Gyerő Monostori mélszgos gróf Kemény József urnak, Mező-Örkei, Tordától 1 1/2, Egerbegytől 1/2 órára fekvő jószág, a jövő 1853-ik év Szent György napjától kezdve, több évekre haszonbérbe kiadó. A haszonbér feltételeiről, valamint a jószág mibenlétéről bővebb értesítést vehetni a tisztelt gróf urnak Gerendi udvarában.

(45) 2-2)

Kolozsvárhoz 2 órányira van egy rész birtok eladó, melyhez tartozik 4 telek, egy terjedelmes udvar-telek lakó házzal s gazdasági épületekkel, egy más nagy kert, gyümölcsösökkel, veteményes kertekkel, 50 szekér szénát termő kaszálóval, mintegy 25 hold szántóföldel és ugyanannyi erdővel. — Értekezhetni iránta személyesen, vagy bérmentes levéllel Kolozsvártt Csató János urral.

46.

ELADÓ JÓSZÁG.

Mező-Szengyelben lévő ős örökös külső és belső birtokom, u. m. belső egy nagy kiterjedésű telkem, azon lévő veteményes- és csürös kerttel, kettős cselédházzal, borona istállóval, gabonással, sertés-ollal ellátva. Külső pedig 7 szolgálatot tévő zselér.

Udvari majorság, szántó földek menyinyisége 600 véka.

Szolgálatot tévő zsellérek által használandó majorság földek menyinyisége 300 véka.

Udvari majorság kaszálók menyinyisége 45 szekér.

Szolgálatot tévő zsellérek által használandó majorsági kaszálók menyinyisége 25 szekér.

2 tábla majorság szőlő, mely körülbelül mikor a mindenható termést ad, megterem 100 veder bort.

3 darab lóp, mely körülbelül 180 sup nádot terem évenként.

Cserés erdő 3 darab, mely közül az egyiknek területe 536 német öl.

A másodiknak területe 133 " "

A harmadiknak területe 330 " "

Nem különben haszonbérlo tek. Murvai István urnál lévő (ugyan-csak Mező-Szengyelben) zálog czim alatti rész-jószágom — ki nem kívánja megörökösíteni — következőleg ezt is átadom örök czim alatt — mely ebből áll:

Szántó földek menyinyisége 160 véka.

Kaszálók menyinyisége 33 szekér szénát termő hely.

Egy darab nádas, mely rendszeren 160 sup nádat terem évenként.

Egy szolgálatot tévő curialista.

Egy darab cserés erdő, melynek területe 178 német öl.

S ezen említett ős örökös birtok örök czim alatt eladandó, értekezhetni iránta Tordán a Kisutczában 835 szám alatt a tulajdonossal.

Kövesdi Boér Sándor s. k.

50.

ROMÁN-NYELVTAN.

Kolozsvártt decemberhó 7-n 1852. Most jött ki sajtó alól a magyar-román-nyelvtan kolozsvári g. e. főesperes, és románnyelvtanár Fekete János ur által kidolgozva, hazánkban legszélesebben elterjedt román nyelv tudása, a legmindennapi szükségünk közé tartozván, ezen nyelv-tan által egy régi közohajtásnak van megfelelő. — Találatik Barrané és Steinnal s meg Tilschnél ára 1 ft. 10 kr. p. pénzben.

Tilsch János. Kolozsv. Jan. 8. 1853.

zonyára elkeszűnek küldeni, mivel e határidőn túl birtok elölhözvetők névsorát addig be-cz. iv-tartó urak, ne terheltesse-

Egy által tisztelellet kéretnek a készültek.

ala, mivel a fametszvények el nem csak e f. hó 25-ken jöhetnek sajtó

ERDELY BIRTASÁGAI KÖVÉRTI ALÓIRT TISZTELET JELENTI, HOGY

ERDELY BIRTASÁGAI

ERDELY BIRTASÁGAI KÖVÉRTI

48.

51)

Eladó sertések.

Egy nagy gondal nemesített fehér bogoner sertésnyáj, mely jelenleg a zsbói erdőkon makkal, s mind nagyságra, mind pedig hizékonyaságra nézve a várákozásnak teljesen megfelelő anya-koczákból, kanokból és egy-két éves süldőkből áll, akár egészben, akár kisebb nagyobb részletekben eladó. Ugyan ezen nyájból 150 darab felhizott sertés eladás végett a közelebbi napokban Kolozsvárra érkezendik. A koczák Február végével malacozni fogván, a vevők által azelőtt egy pár héttel elhajtandók lesznek. Értekezhetni irántok bérmentes levél által vagy tulajdonos Zatureczky Gedeonnal Mező-Telegden, vagy helyben Zsibón az uradalmi igazgatóval.

52)

FA ELADÁS.

A gr. Bánffy uradalomnak Gyulai raktárában van 3000 ölnyi ugy nevezett berki fája, és ezt kisebb s nagyobb, a vásárlók kívánata szerénti menyinyiségben közárverés utján szándékozván eladni, e végre folyó hónap 13-kán délelőtti 9 órakor megkezdik az árverést külső Monostorutcza szögletén az 51-k szám alatti Vertán háznál, mely alkalommal mindenki olcsóbban fog vásárolhatni fát, mint bár akárhol Kolozsvár környékében.

53)

ELADÓ HÁZ és KERT.

K. Középutczában a déli soron a Kilin Mihály ur szomszédjábani ház és kert szabad kézből eladó. Értekezhetni iránta ügyvéd Csehi Sándor urral.

